

Vincent van Gogh
Van Scholte
tot Ravoux

Vincent van Gogh
van Scholte
tot Ravoux

Ruud Hobo

Het verhaal over Vincent van Gogh,
over zijn leven als schilder tijdens zijn verblijf in

DEEL-1

Hoogeveen,
Nieuw-Amsterdam,

DEEL-2

Nuenen,
Antwerpen,
Parijs,
Arles,
Saint-Rémy-de-Provence
en
Auvers-sur-Oise

verteld door Vincent zelf.

Door de hoge licentiekosten kan ik helaas in dit boek de schilderijen van Vincent niet laten zien

De werkstukken van Vincent kunt u vinden op <http://www.vggallery.com>

De foto's zijn door mijzelf gemaakt.

Derde druk, maart 2024

ISBN paperback: 9789464804980

ISBN e-book: 9789464805635

Schrijver: Ruud Hobo

Coverontwerp: Ruud Hobo

© Ruud Hobo

Uitgeefplatform Brave New Books

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	6
2	De ontmoeting in Nuenen in het voorjaar 1884	9
3	Den Haag 10 september 1883	11
4	Van Den Haag naar Hoogeveen op 11 september 1883	16
5	Hoogeveen 12 september 1883 – 2 oktober 1883	19
6	Naar Nieuw-Amsterdam op 2 oktober 1883	35
7	Nieuw-Amsterdam 3 oktober 1883 – 4 december 1883	40
8	Oktober 2023	62
9	Auvers-sur-Oise juli 1890	71
10	Nuenen 5 december 1883 – 1 december 1884	75
11	Auvers-sur-Oise juli 1890	89
12	Nuenen 1 december 1884 - 24 november 1885.....	95
13	Antwerpen 24 november 1885 – 28 februari 1886	103
14	Auvers-sur-Oise juli 1890.....	111
15	Parijs 28 februari 1886 - 19 februari 1888	113
16	Auvers-sur-Oise juli 1890.....	121
17	Arles 20 februari 1888 – 23 oktober 1888	123
18	Auvers-sur-Oise juli 1890.....	145
19	Arles 23 oktober 1888 – 8 mei 1889	146
20	Auvers-sur-Oise juli 1890.....	159
21	Saint-Rémy-de-Provence 8 mei 1889 – 16 mei 1890.....	159
22	Parijs 16 mei 1890 – 20 mei 1890.....	177
23	Auvers-sur-Oise 20 mei 1890 – 14 juli 1890	178
24	Auvers-sur-Oise juli 1890.....	185
25	Auvers-sur-Oise - donderdag 13 juli 2023	186
26	Het Van Gogh Huis Drenthe in Nieuw-Amsterdam	191
27	Lijst van foto's	194
28	Bronnen.....	195

1 Voorwoord

Dit boek bestaat uit 2 delen, te weten "Vincent in Drenthe" en "De reis van de schilder Vincent van Gogh". Beide delen zijn ook als los boek verkrijgbaar.

In beide delen vertelt Vincent van Gogh aan de handelsreiziger Alex de Goede over zijn ervaringen als schilder. Die verhalen zijn gebaseerd op de brieven die Vincent geschreven heeft. In Drenthe schreef hij 23 brieven. In de periode daarna ongeveer 500.

Het verhaal over Drenthe vertelt Vincent als Alex hem in het voorjaar van 1884 komt opzoeken in Nuenen. Vincent heeft in het najaar van 1883 twaalf weken in Drenthe gewoond en gewerkt. U zult zich afvragen "slechts twaalf weken in Drenthe. Wat kan dat te betekenen hebben?" Toch is deze relatief korte periode belangrijk geweest voor de ontwikkeling van Vincent van Gogh tot schilder. In Drenthe, waar hij zich steeds eenzamer voelt, komt hij tot een belangrijk besef, een belangrijke constatering ten aanzien van hemzelf. Welke, dat leest u in dit boek.

U zult zich ook afvragen "Er zijn toch al talloze boeken over Vincent van Gogh, dus waarom dit boek?" De aanleiding komt door mijn vrijwilligerswerk in 'Het Van Gogh Huis' in Nieuw-Amsterdam. Daar ben ik gids/verteller. Het Van Gogh Huis is het enige openbaar toegankelijke pand in Nederland waar Vincent van Gogh echt gewoond en geschilderd heeft. Door de vragen die ik tijdens de rondleidingen van bezoekers kreeg, ben ik op het idee gekomen van dit boek. Vragen zoals: "Waar heeft Vincent in deze regio rondgelopen? Wat deed hij? Met wie sprak hij en waarover? Wat vond hij überhaupt van Drenthe?" Maar ook "Waarom ging hij weer weg?"

Over het leven van Vincent vóór Drenthe zijn wel talloze boeken geschreven. Dat ga ik in dit boek niet herhalen.

Als Vincent naar Drenthe gaat is hij al dertig jaar en heeft nog geen goed beeld van wat hij verder in zijn leven wil gaan doen. Eigenlijk is zijn leven tot aan dat moment een aaneenschakeling van mislukkingen. Vincent zit daarom met de vraag "Wat ga ik doen met mijn leven, hoe ziet mijn toekomst er uit?"

In deel-2 gaan we een stuk verder in de tijd en wel naar het jaar 1890. In Auvers-sur-Oise ontmoet Alex de Goede Vincent opnieuw.

Vincent heeft na zijn vertrek uit Drenthe een hele reis gemaakt zoekend naar de juiste plek om een volleerd en succesvol schilder te worden. Die

reis brengt hem via Nuenen, Antwerpen, Parijs, Arles, Saint-Rémy-de-Provence, opnieuw Parijs naar Auvers-sur-Oise.

We weten niet precies wat hij in die plaatsen allemaal beleefd heeft. De brieven die Vincent in Drenthe tot en met zijn verblijf in Auvers-sur-Oise geschreven heeft, geven maar een beperkt beeld. De brieven die Vincent ontving van onder andere Theo, zijn ouders en bevriende kunstenaars zijn er, op een klein aantal na, jammer genoeg niet meer. Uit de reacties van Vincent in de brieven die hij geschreven heeft kunnen we wel het een en ander afleiden.

De ontmoetingen en gesprekken die hij gehad heeft zijn gebeurtenissen die ik zelf heb ingevuld. Het verhaal is daarom een mix van fictie en non-fictie. De ontmoeting die Vincent heeft met Alex de Goede is natuurlijk compleet verzonnen. Hoewel..... in brief 889 van 17 juni 1890 schrijft Vincent: "*Met plezier maakte ik kennis met de Nederlander, die gisteren kwam.*"

Dit boek is anders dan vrijwel alle andere boeken over Vincent van Gogh. In die boeken gaat het inderdaad óver Vincent. In de twee boeken van mij laat ik Vincent zélf aan het woord.

Er zijn twee belangrijke thema's in het leven van Vincent. Deze twee aspecten spelen dus ook in dit verhaal een belangrijke rol:

- Vincent heeft geregeld last van depressieve buien. Toen noemde men dat melancholie. De voor Vincent enige werkzame manier om de melancholie te onderdrukken was heel veel schilderen en afleiding zoeken.
- Vincent heeft sinds zijn ontslag bij Goupil op 1 april 1876 eigenlijk nooit meer zelf geld verdiend. Hij is daarom altijd afhankelijk geweest van wat Theo en soms zijn vader hem gaven. Hij heeft dus altijd geldgebrek. Hierdoor kan hij niet altijd schilderen en tekenen waardoor de melancholie weer op kon komen.

Veel leesplezier

Ruud Hobo - Drenthe april/november 2023

DEEL-1

**Vincent in
Drenthe**

2 De ontmoeting in Nuenen in het voorjaar 1884

Ik zal me even voorstellen. Mijn naam is Alex de Goede, 42 jaar oud. Ik ben handelsreiziger van beroep. Ik handel in alles waar ik winst mee kan maken. Dat kan handelen in hout zijn, maar ook bijvoorbeeld in turf, graan of jenever. Eigenlijk in alles waar vraag naar is. Interessante opkomende markten zijn de tabaksindustrie en de kolenhandel. De tabaksindustrie vindt men met name in en rond Eindhoven. Die industrie vind ik de moeite waard om eens verder te onderzoeken. Je moet immers open staan voor nieuwe kansen.

Zonder me al te veel op de borst te kloppen kan ik stellen dat ik behoorlijk goed ben in mijn werk. Ik weet waar vraag naar is of zo goed als zeker naar gaat ontstaan en daar speel ik dan op in. Ik heb bijvoorbeeld een lucratieve handel in turf opgezet. Amsterdam heeft een groeiende behoefte aan turf en ik heb goede afspraken met de landheren in Drenthe om aan die behoefte te kunnen voldoen. Daarom ga ik al een aantal jaren in het voorjaar naar Drenthe. De turfafgraving rond Nieuw-Amsterdam gaat me dit jaar weer een mooie winst opleveren. Omdat het financieel zo goed gaat hoef ik niet zes dagen per week van 's morgens vroeg tot 's avonds laat te werken. Hierdoor heb ik tijd voor andere zaken. Zo ben ik geïnteresseerd in kunst, met name de schilderkunst. Niet om in te handelen, maar uit pure interesse. Ik ben daarbij ook geïnteresseerd in het verhaal achter een schilderij of over het leven van de schilder. Ik mag daarom graag musea in binnen- en buitenland bezoeken. Ik kom als handelsreiziger in veel plaatsen en als daar een museum is kan ik mijn reis mooi combineren met een bezoek aan dat museum. Door een steeds verder uitbreidend spoorwegnetwerk zijn veel plaatsen makkelijker te bereiken. En veel sneller en comfortabeler dan met paard en wagen zoals in mijn eerste jaren als handelsreiziger.

Vandaag ben ik in Nuenen. Komende week ga ik voor zaken naar Eindhoven maar ik heb besloten om dit weekend al naar Brabant te gaan. Ik verbleef drie weken geleden een dag of vier in Zuidoost Drenthe in verband met de turfhandel waar ik het al over had. Ik logeerde in Nieuw-Amsterdam in het logement van Hendrik Scholte. Ik sliep in een fraaie kamer met balkon. Op een avond raakten Hendrik en ik aan de praat en toen ik aangaf dat ik geïnteresseerd ben in schilderkunst vertelde hij me dat vorig jaar in oktober en november er een vreemde snuiter in dezelfde kamer logeerde. Wel negen weken lang. In het dorp hebben ze het nog

wel eens over en lachen ze er nog om. Die man dacht dat hij kunstschilder was maar wat hij maakte vond echt helemaal niemand mooi. Waarschijnlijk alleen hijzelf. Wie maakt er nu tekeningen en schilderijen van plaggenhutten en andere armoedige huizen. Op een ochtend was hij heel stiekem verdwenen, als een dief in de nacht. Hij zou die dag namelijk zijn openstaande schuld betalen. Hij had wel veel achtergelaten, want hij zou in het voorjaar terug komen met zijn broer. Dat had hij tenminste tegen Hendrik gezegd. "Nou Alex, daar geloofde ik al meteen niks van. Ik had het misschien moeten zien aankomen. Hij zat op een brief met een postwissel te wachten en die brief was niet gekomen. Daardoor werd hij steeds zenuwachtiger", zei Hendrik tegen me. En inderdaad die snuiter is nooit meer teruggekomen. De openstaande schuld heeft hij wel met een postwissel uit Nuenen betaald, heel verrassend. Hendrik vertelde me ook zijn naam: Vincent van Gogh. Helaas wist Hendrik niet of die Vincent inderdaad in Nuenen woont. Dat moest ik maar aan logementhouder Hartsuiker in Hoogeveen vragen. Aangezien ik toch naar Hoogeveen moest om daar met de trein verder te reizen heb ik dat gedaan. Inderdaad wist Hartsuiker het adres.

Het verhaal over die schilder had mijn nieuwsgierigheid geprikkeld. Daarom besloot ik eerder naar Brabant te gaan om in Nuenen Vincent op te zoeken.

Zo loop ik aan het begin van de avond in Nuenen de plaatselijke kroeg in. In een hoekje zit een man met rossig haar en een rossig baardje met een schetsboek wat te tekenen. Ik loop naar hem toe en vraag: "Bent u Vincent van Gogh, de schilder?"

Hij kijkt me verbaasd aan en beaamt dat.

"Mijn naam is Alex de Goede. Ik ben een handelsreiziger. Ik was onlangs in Nieuw-Amsterdam in het logement van Hendrik Scholte en daar hoorde ik een vreemd verhaal over een schilder die er geweest was", vervolg ik. "Ik wil dat verhaal ook graag van jouw kant horen. Puur uit interesse".

"Als je het verhaal echt wil horen Alex, haal dan even twee kroezen wijn en kom hier aan tafel bij me zitten", antwoordt Vincent.

Ik haal de twee kroezen wijn, ga zitten, we proosten en ik luister.....

3 Den Haag 10 september 1883

"Laat ik mijn verhaal beginnen op maandag 10 september 1883, de dag voordat ik naar Drenthe afreisde." Met die woorden begint Vincent aan zijn verhaal.

Je hebt altijd wel van die dagen die je bijblijven. Dat zal jij ook wel hebben Alex en die tiende september is er ook zo één. Ik herinner me die dag als de dag van gisteren. Het was voor de zoveelste dag weer eens druilerig buiten en er hing een mistveld over het veengebied. Ogenschijnlijk ontspannen stond ik dat te bekijken, maar niets was minder waar. Zo had ik inderdaad wel vaker gestaan, met mijn handen op mijn rug en een pijp in mijn rechtermondhoek. Volgens Sien was dat een kenmerkende houding van mij. En menig keer pakte ik daarna mijn schetspapier en krijt of houtskool om dat uitzicht weer eens vast te leggen.

We woonden alweer bijna twee jaar aan de Schenkweg. Eerst op nummer 138. Dat huis was helaas niet al te best, eigenlijk een beetje gammel. De huurprijs was daarom gunstig. Daarna op nummer 136. Dat huis was een stuk beter en ik had in die woning genoeg ruimte voor een eigen atelier. Je zult begrijpen dat dit niet onbelangrijk voor mij was. Maar het was wel een stuk duurder, namelijk fl. 12,50 per maand. Het lag in een nieuwbouwwijkje net buiten Den Haag. Het wijkje ligt ook vlakbij het treinstation van het Rhijnspoor. Deze verhuizing heb ik natuurlijk wel eerst besproken met Theo. Je moet weten dat Theo toen vrijwel alle rekeningen van mij betaalt. En eigenlijk nog steeds.

Die maandag had ik helemaal geen zin om te gaan tekenen. Ik stond namelijk op het punt om Sien met wie ik van plan was te gaan trouwen, haar twee kinderen, Maria en Willem en Den Haag te verlaten. Je begrijpt natuurlijk dat dit echt een hele moeilijke beslissing voor mij was. Maar de druk van mijn familie werd me te groot. Ze wilden met alle geweld dat ik afzag van mijn plan om met haar te trouwen. Trouwens haar familie was er ook op tegen. Mijn schildervrienden zoals George Breitner en ook mijn voormalige leermeester Anton Mauve verbraken hun vriendschap met me onder andere omdat ik met een prostituee samenwoonde. De situatie waarin ik me bevond was allesbehalve prettig en hierdoor kreeg de melancholie weer vat op me.

Ik had de beslissing om te vertrekken lang weten uit te stellen. Misschien wel tegen beter weten in. Steeds vroeg ik me tijdens slapeloze nachten af, waarom toch.... zou het niet beter zijn om.... misschien.... Het maalde maar door mijn hoofd. Het was een hele worsteling voor me. Ik wilde die belangrijke beslissing niet lichtzinnig nemen. Probeer het je maar eens voor te stellen hoe het is om onder druk gezet te worden om de vrouw waarmee je wilt gaan trouwen te moeten verlaten. En wel voorgoed! Weet je Alex, het voelde aan als weer een mislukking. Weer werd ik weggestuurd. Dat was me al zo vaak overkomen. Ik dacht het nu eindelijk een keer voor elkaar te hebben en dan mislukt het weer. Ik wilde zo graag een normaal gezinsleven hebben en met Sien en de kinderen zou dat mogelijk zijn. Ik was al dertig jaar. Op die leeftijd heb je al een beeld van wat je de rest van je leven gaat doen. Ik had dat beeld nog helemaal niet.

Het besluit om dan toch te vertrekken had ik de week ervoor genomen. In verband met de melancholie zou het voor mijn gemoedsrust goed zijn om naar Drenthe te gaan. Tenminste, dat is mij meerdere keren op het hart gedrukt. Rust in mijn omgeving maar vooral rust in mijn hoofd had ik hard nodig, want die aanval van melancholie zou anders erger kunnen worden. Daar zat ik echt niet op te wachten. Ik herkende natuurlijk de voortekenen. Naar een rustige omgeving gaan zou veel beter zijn voor mij. Misschien zelfs van levensbelang. Daar was ik intussen wel van overtuigd. Maar om tot dat besef te komen had een hele tijd geduurd. Ik heb altijd gehoopt dat ik de situatie met Sien ten goede zou kunnen keren, maar helaas.....

Op de eettafel lag een kaart van Drenthe. Het is duidelijk dat het een dunbevolkte provincie is. Hier en daar zijn wat plaatsen en wat kleinere nederzettingen van hooguit een paar huisjes en boerderijen. Mogelijk zijn die nederzettingen al wat groter want de kaart is alweer een paar jaar oud. De plaatsen zoals Meppel, Hogeveen, Assen en Coevorden zijn duidelijk kleiner dan Den Haag en ook Amsterdam waar ik gewoond heb. En al helemaal kleiner dan plaatsen zoals Londen en Parijs waar ik eveneens gewoond heb. Hogeveen had ik op die kaart aangeduid met een rode stip. Ten oosten van Hogeveen staat met grote letters "Veengebied" met een kanaal dat bijna tot de Duitse grens loopt.

De schilders uit Den Haag die ik ken zijn allemaal in het noorden van Drenthe geweest. Mauve bijvoorbeeld in Eext en Van Rappard in

Rolde. Ik koos voor een ander deel van Drenthe. De keus voor Hoogeveen had ik dus weloverwogen genomen. Daar waren een paar redenen voor Alex. Hoogeveen is goed met de trein te bereiken. Bij Hoogeveen heb je het boerenland waar ik zo gek op ben, maar wat helemaal de doorslag gaf was het veengebied aan de oostkant van die plaats. Door die aanduiding "Veengebied" op de kaart moest ik sterk terugdenken aan mijn jeugd in Zundert. In de schoolvakanties heb ik daar met mijn ouders en later met mijn broertje Theo lange wandelingen gemaakt over de uitgestrekte heidevelden en veengebieden. Uitgebreid spraken Theo en ik onderweg over de natuur, het geloof en de armoede die overal zichtbaar was.

Ik hoor je haast denken Alex: *"Ja hoor, een jongetje van 14 en een jongetje van 10 jaar, hoe diepgaand of uitgebreid waren die gesprekken dan?"* Nu, ik kan je verzekeren dat het voor ons goede gesprekken waren en het creëerde een enorme band tussen Theo en mij. Armoede had ik toen zelf nog niet ervaren. Mijn vader was in Zundert dominee zoals nu hier in Nuenen. Hij heeft daardoor een redelijk en vast inkomen en de familie is ook aardig welgesteld. Kijk maar naar mijn oom Jan in Amsterdam. Schout-bij-nacht is niet niks. Ik heb een paar jaar geleden, toen ik in de Borinage tussen de mijnwerkers verbleef, de bittere armoede wel ondervonden, en hoe! Ik ben toen zelfs een keer heen-en-weer van Mons naar Courrières gelopen met nog geen 10 francs op zak. Een tocht van drie dagen en nachten, begin maart in regen en wind zonder dak boven mijn hoofd.

Onder andere mijn neef Anton Mauve en vriend Anthon van Rappard waren al vaker in Drenthe geweest en vertelden zeer lovend over de mooie natuur in Drenthe. Ook had ik gehoord dat Max Liebermann, een Duitse schilder die ik bewonder, geregeld in Drenthe verblijft. Misschien dat ik Liebermann daar zou kunnen ontmoeten als hij op dat moment bijvoorbeeld in Zweeloo zou zijn. Trouwens Julius van de Sande Bakhuyzen verblijft ook geregeld in een herberg in Exloo en is ook regelmatig in Zweeloo te vinden. Dus het idee om naar Drenthe te gaan, naar een omgeving waar collega-schilders zeer positief over zijn, was een aantrekkelijke gedachte. Ik keek er eigenlijk al naar uit om in dat gebied rond te trekken en met een schuit over één van de kanalen het veengebied verder in te gaan. Op zoek naar de arbeiders op het land, het primitieve leven van de bevolking en zeker ook de natuur. Dat wilde ik het liefst allemaal vastleggen met mijn tekeningen en schilderijen. Het gewone leven van Jan en Alleman. Het echte leven. Niet die verzonnen

landschappen die ik bij veel andere schilders gezien had en die jij ook wel zal kennen Alex. Ja, Hoogeveen, dat zou mijn eerste bestemming in Drenthe worden. De volgende dag zou ik er met de trein naar toe gaan. Dat zou nog een hele lange reis worden, wist ik.

Nadat de beslissing gevallen was om Den Haag en Sien met haar kinderen te verlaten, moest er natuurlijk van alles geregeld worden. Daarom ben ik eerst naar Smulders gegaan aan de Spuistraat om nog wat papier en ander tekengerei aan te schaffen. Veel kon ik er niet halen. Ik had er gewoon het geld niet voor en ik wist dat ik zuinig aan moest doen om het een tijdje in Drenthe uit te houden. Theo had wel toegezegd dat hij geregeld wat geld zou sturen in ruil voor mijn tekeningen, schilderijen en studies die ik daar zou gaan maken. Zuinig aan doen was altijd in ieder geval goed. Ik ging er toen nog van uit dat ik minstens een jaar in Drenthe zou blijven. Mijn doel was om in Drenthe de natuur en het boerenleven in de vier seizoenen vast te leggen. Hiermee hoopte ik mijn teken- en schildervaardigheden te verbeteren.

Ik had een binnenlands paspoort aangeschaft dat twaalf maanden geldig was. Met dat paspoort kreeg ik het recht om te gaan waarheen ik wilde en er te verblijven zo lang als ik dat nodig vond. Daarnaast wilde ik Sien en de kinderen niet met lege handen achterlaten. Ik gaf haar geld voor een paar weken huur en om de komende tijd in hun levensonderhoud te voorzien. Ik moest maar afwachten of Sien fatsoenlijk werk zou vinden waarmee ze genoeg kon verdienen.

Die tiende september zou een dag van afscheid nemen worden. Ik vroeg me af of ik bij Anton Mauve, mijn aangetrouwde neef, langs zou gaan. Hij woonde maar een paar straten verderop, maar ik dacht dat het toch maar beter was van niet. Zo goed ging het niet tussen ons. En nog steeds niet. We hebben nog steeds onenigheid over de opvattingen over kunst en vooral het kunstenaarschap. Dat heb je met twee "koppige" figuren die niets willen toegeven. Daarbij had hij zich zeer duidelijk negatief uitgelaten over Sien en mijn relatie met haar. Misschien zou ik wel naar de Juffrouw Idastraat kunnen gaan, waar mijn schildervriend Breitner zijn atelier had. Ik moest nog even kijken of ik daar wel tijd voor had, want een bezoek aan George kostte altijd veel tijd. Bij George ben je niet na een kwartiertje weer weg!

Toen ik dat stond te overwegen kwam de postbode met een brief voor mij. Het was gelukkig weer een brief van Theo, mijn geliefde broer.

De brieven van Theo zijn voor mij altijd de prettige en opbeurende momenten op moeilijke dagen. Helemaal als ik de melancholie, waar ik al vanaf mijn vroege jeugd last van heb, op voel komen. In die periodes voel ik me zo enorm lamellig en dan zijn de woorden van mijn geliefde broer meer dan welkom. Ik wilde net met het lezen van de brief beginnen toen Sien binnen kwam stormen. *"Weer eens een brief van je broertje? Die onruststoker. Waar bemoeit hij zich mee. Hij zit ver weg in Parijs maar weet het weer beter dan jij. Als hij zich niet met ons leven zou bemoeien zou jij niet weggaan dan hadden de kinderen aan jou nog iets als een vader."* Sien had het duidelijk heel moeilijk met mijn aankomende vertrek en ze had daardoor dit soort uitvallen. We waren van plan te gaan trouwen en dan toch uit elkaar gaan..... Ja, ik snapte haar woede wel Alex. In de ogen van Sien was het allemaal de schuld van Theo. Ze vond dat ik te veel op de mening van Theo leunde en zélf eens een mening zou moeten hebben. Ik had haar graag van repliek willen dienen, maar de woorden wilden niet meer komen. We hadden het er al zo vaak over gehad. Wat moest ik nu nog meer zeggen. Sien wilde niet stoppen met haar werk als prostituee. Hoe vaak hebben we daar al ruzie over gehad. *"De kinderen zijn al bij mijn moeder en jij moet vanmiddag weer weggaan. Ik ga vanmiddag wel weer zelf geld verdienen. Er komen klanten. Ik verdien tenminste mijn eigen geld en hoef mijn hand niet op te houden zoals jij bij je broertje."* Dat was één van de verwijten die Sien mij geregeld maakte. En toch waren we gek op elkaar. Dat maakte het er voor ons niet makkelijker op. Sien wilde nog steeds niet zien dat ze door haar familie gedwongen werd tot prostitutie. Nog voordat ik op die laatste uitval kon reageren sloeg Sien met een harde klap de deur van de woonkamer dicht, stormde de trap af en verdween het huis uit. Zo was het de laatste tijd wel vaker gegaan. Sien had van die buien, maar dan was het even later weer helemaal goed en was ze weer lief en aardig voor mij. Maar die buien Alex, die buien...

Ik wist echt zeker dat ik weg moest gaan, weg uit het leven van Sien en de kinderen, weg uit Den Haag, naar de rust en ruimte van Drenthe. Maar gemakkelijk vond ik het niet. Ik moest even gaan zitten, een nieuwe pijp stoppen, aansteken, tot rust komen en de brief lezen. Dat was voor mij op dat moment het belangrijkste. Er zat een extraatje van 100 frank in de brief. Dat was erg welkom. Ik kon daardoor wat meer verf, penselen en papier aanschaffen. Natuurlijk ook weer niet te veel, ik wist nog niet hoe duur het leven in Drenthe zou zijn en wat mijn verblijf zou gaan kosten, als ik überhaupt onderdak zou kunnen vinden. De woorden van Theo deden me zoals altijd goed. Ze gaven me rust en

steun. Ik heb direct een brief teruggeschreven waarin ik natuurlijk Theo bedankte voor het geld, maar ook mijn plannen nog een keer uiteenzette.

Nadat ik de brief van Theo en mijn brief een paar keer had doorgelezen bracht ik mijn brief naar het postkantoor. Daarna heb ik door de stad gedwaald met het gevoel dat dit de laatste keer zou zijn. Steeds dacht ik terug aan al die middagen dat ik met George Breitner op stap ben geweest om mensen te tekenen in bijvoorbeeld de gaarkeukens en wachtkamers van het station. In de Molenstraat waar Johannes Leurs zijn winkeltje in schilder- en tekenbenodigdheden heeft, heb ik geregeld potloden en houtskool gekocht. Toen ik die middag daar binnen kwam, werd ik begroet met een brede glimlach. "Goedemiddag Vincent. Wat heb ik gehoord? Ga je Den Haag verlaten?" En zo ontstond er een gesprek waarin ik de situatie uit kon leggen. Tegen de tijd dat het donker werd, was ik terug op de Schenkweg en enigszins gespannen ben ik naar binnen gegaan.

Er stond nog wat eten voor me klaar. Sien en de kinderen waren gelukkig ook thuis. Ik was echt even bang dat ze uit kwaadheid bij haar moeder zou blijven. Na het eten pakte ik nog wat spulletjes in, zoals mijn kleding en wat tekengerei. Ik was in feite klaar voor de reis. Ik had de week ervoor mijn schilderijen en studies bij elkaar gepakt en naar mijn broer Theo in Parijs gestuurd. Die tiende september was de laatste trieste dag in Den Haag.

4 Van Den Haag naar Hoogeveen op 11 september 1883

Toen ik de volgende dag, dus dinsdag 11 september na een onrustige nacht wakker werd, merkte ik dat Sien en de kinderen al opgestaan waren. In de huiskamer zaten Sien en Maria, haar dochttertje van zes jaar, te praten over mijn aankomend vertrek dat nu toch echt die dag ging plaatsvinden. Gelukkig hoorde ik dit keer geen gezeur en allerlei verwijten. Er heerste eerder een sfeer van berusting en gelatenheid. Dat het nu eenmaal zo gaat en dat er niks meer aan te doen is. Maar we hadden wel het gevoel dat het anders had kunnen gaan. Een gevoel van spijt en teleurstelling overheerste bij zowel Sien als mij. Maria begreep er helemaal niets van. Zoontje Willem was net iets ouder dan een jaar en daarom te klein om er iets van te snappen.

Na een gezamenlijk ontbijt heb ik de laatste spullen ingepakt. We hebben de hele ochtend nog met zijn vieren doorgebracht. Nog wat gewandeld geloof ik en wat spelletjes met de kinderen gedaan. Ik weet het niet meer zo precies. Het ging voor mij in een waas voorbij. Er waren in ieder geval geen uitvallen of verwijten meer van Sien. Aan het begin van de middag zou de trein vertrekken. De exacte tijd weet ik niet meer. Na de boterham was het dan zover. Ik keek nog eenmaal rond en daarna verliet ik met een zucht definitief het huis.

Het zou een lange reisdag worden. Op advies van Anthon van Rappard had ik het allemaal goed uitgezocht. Er gaat namelijk geen trein rechtstreeks vanaf Den Haag Rhijnspoor naar Hoogeveen. Het is een reis van meer dan zeven uur met tussendoor vaak overstappen. Ondertussen moest ik hopen en duimen dat bij de verschillende spoorbedrijven de aansluitingen in Utrecht en Zwolle goed zouden verlopen, anders kwam ik die dag niet meer in Hoogeveen aan. Voor hetzelfde geld stond er ergens een koe op de spoorbaan, of liet een herder net zijn kudde schapen oversteken, of kon de stoker de stoomketel niet goed op stoom houden. Hierdoor zou de trein langzamer kunnen gaan rijden en niet de topsnelheid van twintig kilometer per uur halen. Daardoor zou ik wellicht te laat op het overstapstation aankomen. En dat was geen fijn vooruitzicht, nee dat zou een ramp zijn. Daar weet jij als handelsreiziger natuurlijk alles van.

We woonden vlak bij het station van het Rhijnspoor. Sien en de kinderen gingen natuurlijk mee naar het station waar de trein al klaar stond voor vertrek. Ik ben na een laatste knuffel ingestapt en toen de trein vertrok begon mijn Drentse avontuur. Zou ik Sien ooit nog terugzien? Ik hoopte van wel maar ik verwachtte het eerlijk gezegd niet. Ik had wel beloofd om mijn adres in Hoogeveen door te geven aan de timmerman die naast ons woonde. Hij zou dan het adres aan Sien doorgeven zodat we elkaar konden schrijven. Maar dat verwachtte ik eigenlijk niet.

De reis was inderdaad lang en vermoeiend. Ik heb onderweg wat zitten schetsen, een aantal pijpen gerookt en veel naar buiten zitten staren. Mij steeds afvragend wat de toekomst zou brengen. De reis was eentonig maar de Veluwe na station Amersfoort vond ik heel erg mooi. De prachtige natuur met al die verschillende tinten groen en bruin deden me denken aan de schilderijen van de schilders uit Barbizon. Schilderijen

van meesters zoals Dupré, Corot, Rousseau en Millet. Schilderijen die ik vaak gezien heb in mijn tijd bij Goupil in Parijs.

Bij aankomst in Hoogeveen was het al donker. Op het perron stond ik een beetje verlaten om me heen te kijken. Waar moest ik nu heen? Gelukkig kwam er een man aanlopen die zijn diensten aanbood als sjouwer. *"Meneer zal ik uw bagage ergens heen brengen? Wordt u opgehaald of gaat u zelf naar een adres hier in Hoogeveen?"* vroeg hij. Ik antwoordde dat ik nog op zoek moest naar een logeeradres. Ik kende het nog niet in deze omgeving. *"Nou meneer dan heeft u geluk. Ik heb namelijk een logement waar nog een kamer vrij is"* antwoordde de man. *"Het logement is vlakbij, aan de Toldijk, het is maar een paar honderd meter lopen."* En zo had ik onverwacht snel onderdak gevonden in Hoogeveen, niet ver van het station bij logementhouder Albertus Hartsuiker. Dat was een hele grote opluchting. Het kostte wel één gulden per dag, inclusief eten en drinken. Eén gulden is zoals je weet Alex, wel heel veel, maar ik had weinig keus. Ik kon natuurlijk over een paar dagen verder informeren naar andere logeeradressen. Het logement van Albertus was een oude boerderij waar hij met zijn vrouw, Catharina Beukema en hun drie kinderen woonden. Er is een ruime gelagkamer waar de gasten van het logement kunnen zitten en waar de maaltijd gezamenlijk wordt genuttigd. Ik kreeg de achterzolder als slaapkamer en atelier en mocht mijn spullen op zolder laten liggen als ik meerdere dagen op pad zou gaan. De logeerprijs hoefde ik alleen te betalen als ik van de kamer gebruik maakte. Dat vond ik heel schappelijk van Albertus. Catharina was gelukkig nog bezig met de bereiding van de avondmaaltijd. Want ze zouden pas gaan eten als Albertus klaar was met zijn werk op het station. De trein waarmee ik gearriveerd was, was de laatste van die dag dus zat het werk van Albertus er voor die dag op. Tijdens de maaltijd, waarbij ook een paar andere gasten aanschoven, heb ik verschillende verhalen over de omgeving gehoord. Hierdoor ontstond al meteen het idee om verder Drenthe in te trekken zodra ik de nabije omgeving van Hoogeveen voldoende bekeken had. Ik wilde in ieder geval op korte termijn met een schuit de gehele Verlengde Hoogeveense Vaart afvaren door de veenderijen, dwars door de zuidoosthoek van Drenthe. Daarna misschien via Exloo verder reizen naar Assen over de prachtige heide. Exloo is een plaats waar Julius van de Sande Bakhuyzen geregeld verbleef. Maar of het daarvan zou komen was natuurlijk nog de vraag. Ik was er wel heel nieuwsgierig naar.

Na het eten ben ik naar mijn kamer gegaan. Ik was echt doodmoe van mijn reis. Dat kan je je wel voorstellen. Maar ik was niet te moe om aan een brief naar Theo te beginnen, waarin ik mijn tijdelijke adres bij Albertus Hartsuiker opgaf en mijn plannen uiteenzette.

5 Hoogeveen 12 september 1883 – 2 oktober 1883

De volgende ochtend ben ik vroeg opgestaan. Mijn eerste dag in Drenthe was een dag met schitterend weer. De lucht was helder en er scheen zowaar een zonnetje. Ik was enorm nieuwsgierig naar mijn nieuwe omgeving. Ik merkte dat de achterzolder die ik als atelier mocht gebruiken helaas niet echt geschikt was om te schilderen. Want ondanks het stralende weer scheen er maar heel weinig licht naar binnen. Er was namelijk maar één dakpan van glas. Daar moest ik het qua licht mee doen. Niet echt fijn om bij te werken. Ik wist daarom nog niet of ik wel in dat logement zou blijven. Achter het logement bevond zich wel een oude stal. Die stal zou wellicht een betere plek zijn als atelier dan de zolderkamer. Daar moest ik het maar eens over hebben met Albertus, nam ik me voor.

Na het ontbijt ben ik het dorp ingelopen. Hoogeveen bestaat uit een lange rij huizen aan een lang kanaal met veel zijkanalen en bruggetjes. Ook al was het nog vroeg in de ochtend, veel mensen waren druk in de weer en op de kanalen was het ook één en al bedrijvigheid. Er waren allerlei verschillende soorten schuiten. Schuiten met zeilen maar ook schuiten, vaak beladen met turf, die getrokken werden. Dat trekken werd gedaan door mannen, vrouwen, kinderen of soms paarden. Ik keek mijn ogen uit. Ik vond het allemaal machtig mooi hier. Ik ben rustig op de oever van een kanaal gaan zitten om het allemaal goed in me op te nemen en te genieten van dit levendige schouwspel. Mijn handen jeukten om te gaan tekenen en schilderen. Dat snap je natuurlijk wel.

Naast me zat een wat oudere man en aan hem vroeg ik waar al die schuiten heen gingen. Het bleek dat je een heel eind naar het oosten kunt varen tot aan het dorpje Erica, net voorbij Nieuw-Amsterdam, maar ook naar een aantal andere dorpen zoals naar Dedemsvaart, Coevorden en Meppel en vanuit die laatste plaats kan je doorvaren naar de Zuiderzee. De man vertelde me ook dat je aan de noordkant van Hoogeveen mooie gebieden en gehuchten of dorpjes kunt vinden. Dorpjes en gehuchten zoals Stuifzand, Pesse en Zwartschaap. En aan de zuidoostkant heb je Hollandscheveld en Nieuwlande. Dat maakte me nog

nieuwsgieriger en ik popelde om er op uit te gaan. Ik werd echt met het uur enthousiaster over mijn genomen besluit om naar Drenthe te gaan!

In de loop van die middag heb ik de brief aan Theo afgemaakt waar ik de vorige dag aan begonnen was. Ik vertelde aan Theo wat ik allemaal gezien had. Ik vertelde hem dat Hoogeveen voornamelijk bestaat uit een lange rij huizen langs het kanaal en de haven. Op het kanaal zag ik turfschuiten maar ook soms met een andere lading zoals bijvoorbeeld hout. De vrouwen zagen er best wel fraai uit in hun werkkleding. Ik ging er van uit dat ik op mijn tochten nog veel meer moois zou gaan zien. Kortom, ik vond meteen alles mooi wat ik zag en ik was enorm enthousiast.

Ik vroeg me af of mijn post bij het logement aan zou komen. En ook niet onbelangrijk, de brieven met postwissels van Theo en een enkele keer van mijn vader. Dus ik wilde dat Theo direct een briefkaart of iets dergelijks zou sturen om te testen of de post goed aankomt.

De volgende dagen ben ik druk geweest met het verkennen van de omgeving. Daar had ik echt zin in. Ik vond het heerlijk om weer in de vrije natuur rond te dwalen. Dat was iets wat ik in Den Haag gemist had. Ik maakte lange wandelingen. Daardoor kreeg ik volgens mij een goed beeld van dit deel van Drenthe. En natuurlijk bekeek ik ook of er onderwerpen voor me te tekenen en schilderen waren. Tijdens een wandeling richting Pesse zag ik een aantal mooie boerenhuizen tussen de bomen. Ik heb er een tijdje rondgelopen om te bepalen wat de mooiste plek was om dit tafereel te schilderen. Dat schilderij is goed gelukt¹. Eigenlijk vond ik alles mooi wat ik zag. Ik genoot met volle teugen van de prachtige natuur en de weidse landschappen die ik ontdekte. De mooie uitzichten over de heidevelden, de meertjes en zandverstuivingen. Eigenlijk zou ik alles wel willen tekenen en schilderen. Ook het landschap in de schemering kon machtig mooi zijn en heel geschikt om te schilderen². Mijn stemming was opperbest net zoals mijn gemoedsrust. Geen enkel teken van enige melancholie. Gelukkig maar!

Natuurlijk had ik wel in de gaten dat ik door iedereen bekeken werd. Ik werd door de inwoners van Hoogeveen als een vreemde gezien. Daar waar ik kwam hielden de vrouwen hun kinderen bij zich. Alsof ik die

¹ Boerderijen tussen bomen - Olieverf op doek op paneel - Warschau, Museum Jana Pawla II

² Landschap met turfhoop en boerderijen - aquarel - Amsterdam, Van Gogh Museum